

20. 1. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novinky v odpovědnosti statutárních orgánů obchodních korporací

S účinností novely zákona o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) se zásadně mění koncept odpovědnosti členů statutárních orgánů. Novela přinesla změny mj. v případech vzniku jejich odpovědnosti a řízení o úpadkových deliktech. Vrcholní manažeři by se měli s těmito změnami jistě seznámit.

Dosud se mohli členové statutárních orgánů obchodních korporací obeznámit s pravidly pro výkon jejich funkce v ustanoveních § 62 a § 68 ZOK. Týkala se povinnosti vydat prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce a zákonného ručení členů statutárních orgánů za dluhy obchodní korporace v úpadku. Nyní však byla tato pravidla sjednocena a modifikována ustanovením § 66 ZOK.

Záměrem novelizace bylo v první řadě sladění s aktuálními evropskými legislativními tendencemi. Podle nich se má za účelem podpory podnikání manažerům v případě selhání usnadnit znovuzahájení činnosti, kdy se budou moci poučit z předchozích zkušeností.[\[1\]](#) Dále bylo cílem předejít výkladovým a aplikačním nejjasnostem daných roztržitostí úpravy.[\[2\]](#)

Vznik a povaha odpovědnosti

Dosavadní úprava umožňovala členům statutárních orgánů využívat mezery v případech, kdy měli vydat prospěch nabytý ze smlouvy o výkonu funkce či jiný od obchodní korporace získaný profit.[\[3\]](#) Rozhodné období dvou let se totiž počítalo až ode dne právní moci rozhodnutí o úpadku obchodní korporace. V takovém případě bylo možné vydání rozhodnutí různým způsobem oddalovat. Tím pádem členové statutárních orgánů posouvali i dobu, v níž by měli povinnost získaný prospěch vydávat.[\[4\]](#) Takovým způsobem se však nyní zamezí napojením zmíněné doby již na okamžik zahájení insolvenčního řízení.[\[5\]](#)

V praxi navíc nebylo zřejmé, kdy přesně povinnost vydat takový prospěch vzniká. Bylo ji možné určit pouze deklaratorním soudním rozhodnutím.[\[6\]](#) Podobné problémy nastávaly i v případě vzniku zákonného ručení za dluhy obchodní korporace podle ustanovení § 68 ZOK. Nově tak bude vznik obou povinností vázán na pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu.[\[7\]](#)

Zmíněné zákonné ručení podle dosavadní úpravy ustanovení § 68 odst. 1 ZOK bylo samo o sobě poměrně problematické i v dalších ohledech. Pokud ručící člen statutárního orgánu neplnil svoji povinnost dobrovolně, bylo třeba domáhat se nároku soudní cestou. Nejednalo se však o incidenční spor, ale o klasické civilní řízení, jež mohlo probíhat vedle řízení insolvenčního. Obzvláště v případě konkurzních řešení se mohlo stát, že insolvenční řízení skončilo dříve než řízení o plnění povinnosti z ručení. Obchodní korporace tak zanikla a spolu s ní i dluh a akcesorické ručení. Věřitel proto podstupoval nepřiměřené riziko, že se svého práva nijak nedomůže.[\[8\]](#) Zákonné ručení se však nyní změnilo na povinnost člena statutárního orgánu poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace. Při určení výše se přihlédnou zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinnosti k nedostatečné výši majetkové podstaty.[\[9\]](#) Jedná se tak o zvláštní povinnost k náhradě škody. Řízení je navíc nově incidenčním sporem.

Osobní působnost byla navíc rozšířena o bývalé členy statutárního orgánu či osoby v obdobném postavení,[\[10\]](#) popř. tzv. stínové vedoucí.[\[11\]](#)

Pokud jde o samotné porušení povinností člena statutárního orgánu při výkonu jeho funkce, tím se rozumí zejména porušení povinnosti spravovat záležitosti obchodní korporace či povinnosti při obchodním vedení závodu a nesplnění péče řádného hospodáře.[\[12\]](#) Je tak třeba upozornit na skutečnost, že případné dodržení takových povinností prokazuje právě dotyčný člen statutárního orgánu.[\[13\]](#)

Řízení o úpadkových deliktech

Spolu se sjednocením hmotněprávních povinností došlo i k úpravě procesních postupů. Odpovědnost členů statutárních orgánů je nově možné řešit již jen u insolvenčního soudu v rámci incidenčního sporu,[\[14\]](#) přičemž otázka míry porušení jejich povinností bude zodpovídána jako prejudiciální otázka.

K podání žaloby je nově aktivně legitimován výlučně insolvenční správce.[\[15\]](#) Povinnost takovou žalobu podat mu může uložit svým závazným rozhodnutím taktéž věřitelský výbor.[\[16\]](#) Problémy mohou do budoucna nastat v případech, kdy na sebe podá insolvenční návrh sama obchodní korporace.[\[17\]](#) V takových případech totiž nebude možné požadovat vydání prospěchu nabytého ze smlouvy o výkonu funkce či jiného profitu získaného od obchodní korporace.[\[18\]](#)

Novelou dochází také k určité koordinaci s novou úpravou řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce podle ustanovení § 63 až 65 ZOK. Insolvenční soud má totiž v případě svého rozhodnutí oznamovací povinnost vůči soudu, který by o otázce vyloučení z výkonu funkce rozhodoval.[\[19\]](#)

Náklady řízení jsou potom hrazeny z majetkové podstaty. Jestliže není majetková podstata dostačující, hradí se ze zálohy poskytnuté věřiteli. V případě procesního úspěchu insolvenčního správce se nárok věřitelů stává pohledávkou za majetkovou podstatou.[\[20\]](#)

Závěr

Do určité míry lze předpokládat, že primární záměr novely úpravy odpovědnosti členů statutárních orgánů obchodních korporací bude naplněn. Nová úprava může přispět k mírnějšímu postihu osob, jež v podnikání selhaly, zbytečně je nestigmatizovat a motivovat je k dalším pokusům o úspěch. To však spíše jen v dílčích ohledech.

Na druhou stranu totiž může být tento úmysl v praxi značně vychýlen. Lze předpokládat, že na členy statutárních orgánů obchodních korporací budou kladeny nové nároky. Reálně se je totiž možné domnívat, že instituty pro uplatnění jejich odpovědnosti budou používány daleko častěji. Z důvodu očekávání účinnějšího uspokojení věřitelů budou totiž insolvenční správci daleko více motivováni žaloby proti členům statutárních orgánů podávat. Insolvenční řízení se bude navíc týkat veškerých přihlášených pohledávek. Tedy i věřitelů, kteří by jinak pravděpodobně byli ve vztahu k členům statutárních orgánů pasivní. Samotné předpoklady určení povinnosti člena statutárního orgánu vložit do majetkové podstaty plnění jsou navíc patrně širší než původní zákonné ručení za dluhy úpadce.

Členům statutárních orgánů obchodních korporací tak lze v první řadě doporučit, aby se s těmito novinkami co nejpodrobněji seznámili. V návaznosti na to je pak možné přijmout žádoucí změny interních compliance programů, popř. též revidovat pojistné smlouvy.

Mgr. Vladimír Lajsek, Ph.D.,
advokát

[Z/C/H Legal v.o.s., advokátní kancelář](#)

Národní 973/41
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 020 500
Fax: +420 225 020 555
e-mail: office@zchlegal.cz

[1] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcich pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2013/30/EU.

[2] Důvodová zpráva k zákonu č. [33/2020](#) Sb.

[3] Jedná se v podstatě o jakýkoli prospěch, který byl členu statutárního orgánu v daném období reálně poskytnut. Srov. ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, str. 228.

[4] ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, str. 226.

[5] Srov. ust. § 66 odst. 1 písm. a) ZOK.

[6] Opačný názor, tedy že se jedná o rozhodnutí konstitutivní, byl uveden v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018. S takovou myšlenkou však nelze souhlasit, neboť povinnost vzniká z logiky věci jednáním člena statutárního orgánu. Soud ji tedy deklaruje, nikoli zakládá.

[7] Srov. ust. § 66 odst. 1 písm. a) a b) ZOK.

[8] Srov. Např. ŘEHÁČEK, O., VRBA, M.: Nová úprava obchodních korporací a některé její

souvislosti s insolvenčním právem. Právní rozhledy, 2012, č. 10. Je však třeba podotknout, že daný názor byl později korigován rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018, který možnost založení ručení po zániku obchodní korporace v konkurzu připustil.

[9] Srov. ust. § 66 odst. 1 písm. b) ZOK.

[10] Typicky zejména opatrovníky či likvidátory.

[11] Srov. ust. § 69 odst. 2 ZOK. Jedná se tedy o bývalé členy statutárních orgánů či osoby v obdobném postavení člena statutárního orgánu a další osoby, jež se v takovém postavení fakticky nacházejí bez zřetele k tomu, jaký mají vztah k obchodní korporaci.

[12] Důvodová zpráva k zákonu č. [33/2020](#) Sb.

[13] Srov. ust. § 52 odst. 2 ZOK.

[14] Podle ust. § 159 a násl. insolvenčního zákona.

[15] Srov. ust. § 66 odst. 1 ZOK.

[16] Srov. ust. § 66 odst. 2 ZOK.

[17] Smyslem je patrně snaha zákonodárce motivovat členy statutárních orgánů k podání insolvenčního návrhu v případě, kdy by jim taková povinnost vznikla. Srov. ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, str. 229.

[18] Srov. ust. § 66 odst. 1 písm. a) ZOK.

[19] Srov. ust. § 66 odst. 3 ZOK.

[20] Srov. ust. § 239 odst. 2 insolvenčního zákona.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hodnotící dotazníky jako obchodní sdělení v kontrolním plánu ÚOOÚ pro rok 2026](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)

- [Jak se vyhnout zákazu a postihu dohod o určování cen pro další prodej?](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Zákon Lugovéhoho: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)